

mladini čedalje večje veselje do sadjoreje, ako se ji reče, da to je kaj novega; radovedna pričakuje potem, kaj bo.

(Da se svilodi ali židni červiči dajo ob pomankanju murvinega perja z moko ali prav za prav s štirko rediti), smo v našem listu že povedali, kakor je gosp. Ratti iz Milana priporočal. V Pinkertovem časniku pa smo brali te dni, da neki gosp. Hes v Oehringen-u, kadar ni imel murvinega perja ali pa le mokrrega, je že pred več leti zraven mervice murvinega perja červičem pokladal štirke (Stärkmehl); „nobena stvar — pravi — ni tudi tako gotovo ustavila červičem driske kakor štirka“. Z rajževno moko so na Hanoveranskem izredili že veliko červičev in si priredili naj lepših kokonov.

Čeravno ne moremo vseh teh skušinj tajiti, ker izvirajo od veljavnih mož, smémo vendar reči, da štirka, rajž in druga moka zamorejo biti le pomoč v potrebi, da pa nikoli ne morejo popolnoma nadomestovati murvinega perja. Zato povémo našim svilorejcem še to, kar je grof Bernard Beretta v Vidmu skusil in popolnoma poterdil. Konec mesca augusta ali iz začetka mesca septembra, kadar je suho in lepo vreme, je obral perja z murvinih dreves in ga na suhem in senčnem kraju tako dolgo sušil, da je bilo do dobrega suho, potem ga je položil lepo v dobro zakapane kište in shranil. Takrat pa, ko so bile murve zrele, je nabral tudi jagod in jih s cukrom kuhati dal, da si je napravil sok kakor sirup, ki ga je tudi v zapečatenih steklenicah (flaskah) shranil. Drugo leto, ko je hrane za červiče potreboval, je vselej, ko je perja potreboval, ga nekoliko vzel iz kište, ga je položil skozi kakih 5 minut v krop, da se je omečilo, in ga potem na kakem platnenem pertu posušil; murvinega sirupa pa je tudi po potrebi iz steklenice vzel in ga zmešal s 6 deli tople vode; v to sirupovo vodo je pomočil pripravljeno listje; tako namočeno je pa dal spet posušiti in potem drobno zrezati. In takošno je pokladal z velikim pridom potem červičem, dokler ni bilo frišnega murvinega perja, kar se večkrat primeriti utegne, ako spomladi po toplem vremenu nenadoma nastopi hud mraz, da murve ne morejo prav pognati.

Železnica iz Koroškega na Hervaško.

Mi živimo v stoletji, ktero bode našo potomstvo prav za prav stoletje materijalizma imenovalo. Znanosti vedidel na to težijo, da se naravnih moči pooblastujejo in jih v korist človeštvu rabijo. Poglejmo kamor koli hočemo, povsod vidimo človeka se z naravo boriti in njene ostrahovane moči v svojo korist, v ugodneje življenje obračati. Tukaj hlaponi rožlajo, — tam v fabriki klepeče od zora do mraka, od mraka do dné; globoko pod zemljo kladvo se čuje; — tamkaj sopet se verti in verti neprenehoma jezero in jezero vreten; — tukaj, glej! potoki raztopljene kovine curijo iz fužin; — ogromni parobrod zaničljivo odmetuje valove nepokojnega morja itd. Še nekoliko let — in naša stara Evropa bode v železno mrežo ulovljena, — ali da bolje rečemo, ker že v prilikah govorimo, upeljale se ji bodo železne zile, da tem lažje bode njeni sok protekal od iztoka do zapada, od juga do severa.

Jedna taka železna žila se zdaj tudi iz Tirola v sredini čez Koroško in Južno-štajarsko na Hervaško upeljava *). Na zapadu bode na Parsko, Švajcarsko in Talijansko, na iztoku v Banat in tje do belega Carigrada segla; pa kaj še! — Kalkuta in London bodeta s časom v Goratanu si vzajemno roke podajala. Že njeni pravec od jugo-iztoka proti severo-zahodu kaže, da ne bo naj manjša, naj zadnja izmed železnic evropskih, temveč gotovo enakoverstna vsem drugim gledé njene koristi. Obertniški izdelki iz Švabije in Švajca in dalje iz Francozkega, Belgije in Angležkega se bodo tukaj na naj bližjem potu zamenjavali za sirovo naravno

blago posavskih, podravske in doljno-donavskih dežel in s časom tudi za azijsko-indijsko bogastvo.

Nas Slovence pa zanima pred vsem mesto, pri katerem bode ta železnica v našo teržaško-dunajsko tekla. Vsakega domoljuba je gotovo razveselilo slišati, da je Celje ta sreča zadela. Jaz sem bil mnogo let v tem prijaznem mestu in sem se dobro z vsemi razmerami njegove okolice seznanil; dovolite mi tedaj, da smem tudi svoje mnenje o tem predmetu izreči.

Celjska okolica je posebno zadnje leta na obertniškem polji krepko napredovala, ker ima v zemlji in nad zemljo neizcerpljive množtva kurjave. V Štorah, komaj pol ure od mesta tikoma železnice, je v malo letih fabrika izrastla, kateri jih je malo v Avstrii par. Naj jasneje se dá nje velikost izraziti, če rečem, da dan na dan čez 200 centov oglja sožge. Zelò tudi sluje predivna fabrika v Št. Pavlu in nova oljarija blizu Zidanega mosta, steklarnica v Libojah; tikoma mesta v Savodni so lani osnovali fabriko za čišo vinskega kamna itd. Gotovo bi te fabrike ne napredovale, ako bi kurjava v taki obilnosti tû nagradjena ne bila. Premog se skor povsod koplje, pa tudi lesovje ni tako čisto strebljeno, kakor marsikod drugod. Kdo pa potrebuje več kurjave kakor železnarnice na Koroškem, in od kod je hočejo ceneje dobivati, kakor po železnici iz celjske okolice? Ali kam drugam hočejo svoje obertniške izdelke prodajati, kakor na Turško ali v Azijo? Javalne na Švabsko, kjer že fabrika na fabriki čepi!

Kar se Mariborske okolice tiče, nima skor nobenih velikih fabrik, razun nekoliko steklarnic v Pohorji; tudi kurjave ni narava tam tak obilno nakladala, kakor okoli Celja, kamor tudi staro- in novolaške in dobernske toplice in Slatina vsako poletje jezero in jezero stranskih bogatinov privabijo. In tudi „Huda Luknja“ ni tako huda in gerčevita, kakor so jo nekteri v časopisih černili.

Gotovo bode železnica iz Kaniže čez Varaždin, Krapino, Slatino v Polčane ali morda še nižje v Grobeljne med stajama Št. Jurja in Ponikve v teržaško-dunajsko tekla, da se veje Celje-Celovec, Celje-Dunaj, Celje-Ljubljana-Terst, Celje-Zagreb in Celje-Kaniža temveč vsredotočijo; ker bi zlo nerodno bilo, n. pr., blago iz Koroškega čez Celje in Maribor v Kanižo prevaževati ali pa narobe; severo-germanska roba že lahko na Dunaji ali čez Požun, ali čez Šopron proti iztoku okrene. Slovenci! veselite se, vi ste za vozilo zapadne omike in iztočnega bogastva odločeni; delo in bogastvo vas čaka; le leni ne bodite, in skerbite, da vam druge prebrisane glave oči ne otarejo.

V Zagrebu 26. augusta 1856.

K. Zavčnin.

Krajopisje. Čičarija in pa Čiči.

Pust kraj je sicer, ktereга sem se namenil tû popisati, vendar se nadjam, da bom domoljubnim bravcem vstregel, ako jim o njem in njegovih stanovnikih kaj povém; sej menda še nihče ni v naših listih besedice znil od njih.

Čičarija se razprostira po celi severni strani Istriškega polotoka po gorah, ktere Krajnsko ločijo od Istre. Naslanja se na svoji severni strani na Krajnsko, na južni strani se derži Istre, Kastavčine ali Liburnije proti izhodu in tudi Krajnskega proti zahodu. Dolga je blizo šest, široka pa blizo pet ur. Svet Čičarije je suh in vès pešen; le doline so tam pa tam rodovitne. Vsak majhen kosček dobre zemlje je obdelan in obsejan. Suša je tû silna, tako, da skoraj vsako leto revnim Čičem vse po polji zgori vročine. Hribi, kateri niso popolnoma s kamenjem obsuti, so jako s praprotjo in sem ter tje z nizkim germovjem obraščeni. Le ena versta gor, ktera se pod Novim gradom (Castelnuovo) steguje, je z lepim gojzdom okinčana. Naj več bukovja je v tem gojzdu. Čiči, ki pod gojzdom stanujejo, hodijo tje, žgejo oglje, ga prodavajo v razne kraje, in si s tem potrebni živž kupujejo. Hribi niso visoki; naj višja sta Lisec in

*) Po nekem dopisu v „Triest. Zeit.“ hočejo Tiroljci železnico čez Koroško naravnost v Ljubljano peljati, da tako pride bliže Tersta. Vred.

Žabnik. Lisec je vès bel; samo na eni strani germovje zeleni, kar mu daje podobo, kakor da bi lisast bil, in odtod menda njegovo ime „Lisec“. Blizo verha stoji vas, ktera je kakor hrib imenovana. Drugi hrib je Žabnik, precej visok; ob podnožji njegovem je vas Golac (Gove).

Ker ravno od hribov govorim, naj povém še to, da po čiških gorah se nahajajo votline in luknje, ktere imajo velikrat po tri čevlje v premeri in so silno globoke. Med temi je vredna ena, da jo posebno omenim, silno globoka luknja pri Golcu. Žalostna zgodba se je tu pripetila pred kakimi 20 leti. Naj jo pristavim!

Neki večer se pelje v lepi kočii cesarski vradnik P... iz Novega grada v Terst, da bi v cesarsko kaso dnar odrajtal. Na cesti veli kočijažu, naj enmalo postane; on pa gré v bližnjo vas Golac svojega prijatla pozdravit. Ko se enmalo v vasi pomudi, se verne spet k svojemu vozu; prijatelj ga spremlja. Pa v hipu mu prijatelj hinavsko reče: „Dragi moj, jez vém za drugo pot, po kateri bova prej pri kočii“. Pelje ga po stezi, ki je memo omenjene luknje peljala. Ko h luknji prideta, zgrabi Golčan P—a, mu vzame dnar, in po dolgem ruvanji ga verže — v jamo. Tiha noč zakriva hudodelstvo in blede luna žalostna na kraj strašne grozovitosti sije. Hinavski prijatelj se tiho domú verne, hlapec pa, sit še dalje čakati gré v Novi grad nazaj, misleč, da bo ondi svojega gospoda našel. Al zlo se je motil! Dan za dnevom, teden za tednom preteče, — pa nobeden ni od P. nič zvedil. Enega dne pasejo ovčarji blizo tiste votline, kar zagleda eden izmed njih na bližnjem germu hlači pas; lep je bil in na koncu so bile pismenke vsite. Ovčarju se to čudno zdí, gré h gosposki in pokaže, kar je našel. Ona berzo spozná, da je pas gospoda P., od ktere ga ni nihče vedil, kam je zginil. Berž dajo luknjo preiskavati in po vervi spustijo pogumnega človeka va-njo. Ta pa prinese truplo nesrečnega P— iz jame. In tako se je poterdila stara resnica, da „ni temnega kota na sveti, ki ga nikoli dan ne razsveti“.

Dolinice po Čičarji so majhne in le tu in tam šumlja kak sušec po njih. Čiči imajo prav malo vode. Ženske morajo ob silni poletinski vročini deleč v goro h kakemu studentu po vodo hoditi. Na herbtu, v nalašč zato napravljenih sodčikih jo v vas donšajo. Za živino ima pa vsaka vas po eno ali pa po več lokev, ki so globoke, da malokdaj v njih vode primanjkuje. Blaga cesarica Marija Terezija, ko je v teh krajih potovala, je dala pri Lipi lep vodnjak napraviti, v katerem nikdar vode ne zmanjka. S tem je saj nekoliko potrebi pomagano. Pol ure od vasi, ki se Rupa zove, je 50 korakov dolga in ravno toliko široka dolinica, v kateri se včasih voda prikaže. Stari možje pame-tijo to dolino še tako plitvo, da je skoraj poznati bilo ni. Čudno je, da se vsako leto s poljem in drevjem vred, ki tu raste, za nekoliko čevljev globokeje pogreza. In zdaj je že tako globoka, da se celó visoke drevesa iz nje ne vidijo, ako se človek le nekoliko korakov od nje oddalji. Kaj bi pač to utegnili biti?

Zdaj pa hočemo čiške vasi in njih prebivavce nekoliko popisati. — V Čičarji ni nobene posebno velike vasi; vse hiše večidel so s slamo krite pa prav nizke. Reče se drugod, da mesta, vasi in gradovi stojé, čiške vasi pa ležé, zavoljo njih nižine. Al v njihovih revnih vasicah se lepa snažnost odlikuje. Za hišami so lepi zeleni vertiči. Med sadunosnim drevjem ljubijo Čiči naj bolj orehe in češplje. Niso pa kaj preveč marljivi za sadjorejo razun malokterih vasi. Marsikak goldinarček, ki bi si ga s sadjem lahko pridobili, gré rakom žvižgat.

Akoravno je Čičarija pusta in nerodovitna, vendar rečem lahko, da malo krajev je, ki so z vasmí tako napolnjeni, kot ona. Kamor koli se ozreš, kjer je kak bolji kosček zemlje, že vidiš vas. Toraj bi bilo težavno, vse vasi na drobno imenovati. Le večje hočem omeniti.

Jelšane stojé na precej visokem hribu ob veliki cesti, ki v Reko pelja. Tukaj je fara s tremi duhovniki, ki

skoraj celo Čičarijo obsega. Lepa farna, Marii posvečena cerkev se po celi jelšanski dolinici vidi. Res lepa cerkev bi se zamogla imenovati, ako bi ji čerñi, stari, pred njo stoječi zvonik lepote ne kratil. Živa potreba je, ga popraviti. Ne deleč od vasi je pa lepo, res hvale vredno pokopališče z majhno cerkvico na sredi. Marsikako majhno mesto nima takega. Jelšane so tudi vas, kjer memo cele Čičarije naj bolj sadjoreja cvetè. — Pod Novim gradom na Munah v Stanadi in v Bergodu so kaplanije.

Ako se po reški cesti proti Terstu gré, se vidijo na dobro visokem hribu podertine starega grada in pod hribom lepo Novi grad, ali kakor ljudje izgovarjajo „Pod Novim gradom“ imenovano vas.

Kjer so sedaj podertine, je bil nekdanj velik sloveč grad grofa Montekukuli-ta; sodnija je bila v njem. Ker je pa predeleč bilo ljudem na hrib hoditi, so grad poderli in drugega v vasi sozidali, kjer je še sedaj kantonska sodnija za celo Čičarijo.

Dosti hiš je lepih in s ceglom kritih, dosti pa jih je majhnih in slabih, ker si niso še pogorelci iz nesreče ognja, ki je bil pred dvéma letoma pol vasi pokončal, popolnoma pomogli.

V Lipi, dosti veliki vasi, se pervikrat pošta iz Reke ustavlja. Eno uro od Lipe na reški cesti je Škalnica. Res, po pravici ima vas to ime. Tukaj ni drugega ko skala pri skali. Ni travnika, ni njive; vse vse je le bela skala.

Na podertinah starega grada stoji sedaj majhna cerkvica. (Konec sledi.)

Slovstvine stvari.

Kratek pregled starega slovstva hervaškega.

Po Ant. Mažuraniću poslovenil Fr. Bradaška.

Slovanska literatura (slovstvo) Hervatov je dvo-verstna: glagolska ali cerkveno-slovanska, in pa popolnoma národna ali prav za prav hervaška.

Začetek glagolske literature ni popolnoma znan; po vsem pa je verjetno, da je, ako ne pred, vsaj že v prvem začetku keršanstva v našem narodu nastala. Knige cerkvene, na slovansko službo božjo Hervatov po rimskem obredu spadajoče, bile so že od najstarejših časov pisane v tem jeziku in take so tudi še dandanašnji posebno v tistih krajih, kjer se je še ohranila čista slovanska služba božja. — Jezik pa glagolski je v svojih pervinah brez vsakega notrajnega ali slovničnega razločka ravno tisti, ki se tudi nahaja pri Slovanih izhodne cerkve, samo s cirilskimi pismenkami, ter je znan ali pod imenom slovanskega ali staroslovanskega ali pa cerkveno-slovanskega jezika. Priznati se vendar mora, da je v raznih izdanjih cerkvenih knjig več ali manj pomešan z národnim hervaškim, in po trudu Karamana tudi z ruskim jezikom tako, kakor se to tudi v knjigah izhodne cerkve nahaja.

Uzpored z glagolico je že od davnih časov tudi prav národna hervaška literatura, in sicer ali z glagolskimi ali cirilskimi *) ali pa z latinskimi pismenkami: začetek te pa je še težje določiti kot gori omenjene glagolske. Znano je namreč, da Hervati že v starodavnosti so za svoje najvišje državne in cerkvene opravila se poprijemali ali ptujega jezika latinskega ali pa ptujega narečja glagolskega; misliti pa se vendar more, da niso mogli biti ne samo pred, temuč tudi pozneje ne brez pismene rabe svojega ljudskega jezika; — al iz te najstareje dóbe se dozda še nič našlo ni.

Naj stareji spominki jezika hervaškega, ki so se dosedaj najdlji, so: 1) Kronika hervaška iz 12. stoletja; 2) Zakon vinodolski od 1280; 3) Razvod (litterae metabs) istrijski od 1325; 4) Razvod mej od Moščenič

*) Od stare hervaške literature imamo mnogo knjig pisanih s cirilskimi pismenkami, n. pr. Petra Kanisija „Kratka azbukvica in kratak keršanski i katoličanski nauk“ u Ternavi 1697; in tako tiskane knige fratrov bosniških, na pr. Divkovića, Posilovića, Margitića itd., kakor tudi rokopisne, kakor življenje Aleksandra Macedonskega itd. Pis.

dela; manj dober pa je češnjev ali bukev, gabrov in hrušev; za nič pa orehov. Kamniti sodje bi nar boljše bili, in jih imajo že nek po nekterih grajščinah na Ogorskem, tode dragi so. Če bi leseni sodje v kletu dobro vzdani in obzidani bili, bi, mislim, kamnite namestovali. To pa je le pri bogatih vinorednikih mogoče.

Te reči tedaj in take previdnosti zadevajo vinske shrambe in posode.

Zalokar.

Krajopisje.

Čičarija in pa Čiči. (Konec.)

Popisal sem čiško zemljo; naj še od Čičev, njih jezika, obleke in navad nekoliko govorim.

Od kod imé Čiči, se ne vé. Valvazor v svojih bukvah piše, da so Čiči v starodavnih časih iz Azije les prišli in da imajo od nekega azijskega naroda imé. Pa kdo zamore resnico tega zagotoviti!

Čiči, terdi in krepki ljudje, so vajeni vsakega dela in uterjeni v terpljenji in nevarnostih. Večidel so velike postave. Ni v vsem resnica, kar se od njih slabega po svetu govori; sedanji rod je miroljuben in pošten. Po Čičarji v temni noči lahko potuješ brez strahu, brez nevarnosti. Že več let je preteklo, da se od ropa nič slišalo ni. Tajiti se pa ne more, da nekdanj je bilo vse drugače. Ko so v naših deželah Francozi vladali, so v Čičarji navadno ropanje ostro kaznovali. Še sedaj pametijo priletni možje kraj, kjer je bil Čič obešen za male krajcarje, ki jih je ukradel. In še sedaj je v nekem kraju viditi poderta hišica, kjer je bila zmiraj vojaška straža. Al sedaj vsega tega treba ni.

Tudi prijazni so Čiči; kadar te sreča Čič, te prijazno pozdravlja: „Hvaljen Isus i Marija“. Prijazno ti pot pokaže in rad pové česar ga vprašaš.

Čiči radi vino pijejo in včasih še preveč. Kadar se pa napijejo, so veseli in pojejo, da je kaj. Ako človek v nedeljo pri kaki kerčmi stoji, si mora ušesa mašiti, — tako strašno vriskajo!

Blizo krajnske meje bivajoči Čiči govoré slovenski jezik, ki pa je s hervaškimi besedami zmešan, — tisti pa, ki blizo Istre bivajo, govoré hervaško s slovenskim mešano narečje. — Samo v dvéh vaséh, kjer je jedro Čičev, govoré svoj lasten jezik, kateri menda nobenemu evropskemu jeziku ni podoben *). Drugi Čiči ga ne govoré, pa razumejo ga skorej vsi. Naj bolj je ciganskemu podoben. Misli se smé, da so Čiči iz ptujih krajev ta jezik prinesli, pa ga malo po malem s slovenskim in hervaškim sosednim jezikom zamenjali. Le v Munah in Žejanah — dvéh od drugih ločenih vaséh — se je še obdržal.

Oblačijo se Čiči v debelo večidel domá pridelano suknjo. Možki nosijo bele hlače in rujave jopiče, opanke na nogah, na glavi pa širok klobuk. Kadar je hud mraz, imajo še suknjo do kolen dolgo. Ženske pa so skoraj ravno tako oblečene kakor Krajnice. Le v pred omenjenih dvéh vaséh je, kakor jezik, tako tudi obleka čudna. Čičke imajo zgora druge obleke iz celega kosa rujavega sukna narejeno suknjo; to verh druge obleke oblačijo in se še z rudečim pasom opasujejo. Zmiraj gologlave imajo čudno spletene kite, med kitami pa rudeče trakove zamotane. — Zgodaj v jutro nosijo v Bistrici na herbtu žito v mlin in svoje narodne pesmi popevajo.

Kakošna pa je hrana (živež) Čičev? Ker je narava Čičarijo le z malo rodovitne zemlje obdarovala, si morajo Čiči po drugih potih potrebne hrane služiti. Nekteri vozijo ali s konji ali pa s kravicami po cestah. Čudno se bo zdelo mojim bravcem, da rečem „s kravicami vozijo“. In res je taka. Krav vpregati sicer ni napačno, al treba jim je potem obilneje klaje. Kjer pa te ni, ostane živina tako majhna in slaba, da bi se čiške krave lahko za koze imele, ako ne bi mukale in bi brado imele.

*) Škoda, da ga nam niste dali nekoliko za pokušnjo. Kako, na priliko, molijo Oče naš? Vred.

Tudi hodijo nekteri na Hervaško po vino; prodavajo ga kerčmarjem, imenujejo jih „tovornike“. Drugi, ki so bliže Reke, nosijo ali na herbtu, ali na osliču ali muli v Reko derva, in se s tem živijo. Drugi spet, ki blizo gojzda stanujejo, hodijo v gojzd, žgejo oglje in ga okoli prodavajo, naj več ga pa v Reko in Terst na mulah znosijo. Ti oglarji so naj več Munci, Žejanci in Bergojci. Kaj bi ti revni ljudje počeli, ako bi gojzda ne imeli! Kar je modri Stvarnik na eni strani vzel, je dal na drugi. — Malo Čičev se živi z živinorejo. Nekteri delajo jesih in ga križem po svetu prodajajo, drugi pa, ko so se postarali ali pa so lenúhi, katerim se delo merzi, se klatijo okoli s periščem lorbarja in s tem potoma milošne prosijo. Pač bolje bi za take lenúhe bilo, da bi se kakega dela poprijeli! —

Naj še v kratkem čiške šege ali navade popišem. Kar se njih ženitev tiče, se malokdaj vidi o pustu ženitev. Le malokdo se pri njih o pustu ženi; vsi čakajo, da se jim ovce in kostruni odebelé. Tistikrat, to je, v jeseni, je pa vse polno ženitovanj. Po tri dni imajo velike pojedine, pri katerih pojejo in plešejo svoj národni ples. Njih ples pa ni drugega ko golo skakanje po miri.

Pri kerstu otrok nimajo posebnih navad.

Pri pogrebih spremljajo vsi sorodniki, znanci in prijatli mertvega na pokopališče. Ko je mertvi zakopan, se veržejo sorodniki na grob ter milo jokaje vse dobre dela mertvega preštevajo. — Ko so se jokati in stokati naveličali, gredó vsi skupaj na dom mertvega, kjer veliko pojedino naredé. Opijanijo se velikrat in vriskaje gredó potem vsak na svoj dom. Žalost so potopili v vince.

Popisal sem tako ob kratkem čiško zemljo, hribe, doline in prebivavce, naznanil sem njih dobre in slabe lastnosti. Vidili smo po kako mnogoverstnih potih si ti ljudje potrebnega živeža iščejo, ker vidijo, da jih zemlja sama ređiti ne more. Naj nam bodo v izgled, da trud in delo vse premagata!

V Bistrici 26. augusta 1856.

Janez Bilc.

Slovstvine stvari.

Kratek pregled starega slovstva hervaškega.

Po Ant. Mažuraniću poslovenil Fr. Bradaška.

(Dalje.)

Noveji pesniki so se trudili, da bi bili jezik po izgledu talijanskega blagoglasnejega in gladkejega napravili, al s tem so se vse bolj oddaljevali od naravnega jezika.

Pervi začetek v tem, misli se, da je storil Čubranović v svoji „Agystiern“, in ker je ta občinstvu jako dopadla, sledili so ga poznejši pesniki čedalje bolj. Ko je pa nazadnje eden njegovih slediteljev Gundulić stareji (1638) hervaško pesništvo na najvišji verhunc povzdignil, potrudil se je vsak, kateri je bolj dopasti želel, da je stavil vso skerb na blagoglasje verzov. Al skerbni za unajno lepoto in oglaženost verza, padali so vse bolj v nasprotni pogrešek, da jim je bil jezik čedalje manj naraven pesniške lepote. To pa je uzrok, da je po smerti Gundulića začelo padati naše pesništvo, kajti ga poznejši pesniki: oba Palmotića, Jon in Jakop, štirje Bunići, Ivan stareji in mlaji, Nikola in Savo, Ivanišević Bračan, Vladislav Minčetić, Hanašević Horčulan, Vitezović Senjan, Vitaljić Višanec, Gundulić mlaji in drugi, ki so tistega stoletja sledili, tudi z največjo prizadevo niso mogli na enaki višini vzdržati. Sicer tudi pozneje ni manjkalo takih pesnikov, ki so se raji starih držali, kakor na pr. ban Zrinski (1660), Baraković Zadran (1682) itd., — al ti, ako ravno so iz ene strani morebiti še pretekli svoje učitelje v pogreških, niso mogli iz druge doseči njihovih krepost, ter so tako le majhno si pridobili slavo.

Tako nam je padalo pesništvo sto let, dokler se ni uperl Gjorgjić (1737), da ga s svojim jakim umom zopet do Gundulićeve višine povzdigne. In zares je mnogo storil v tem; ali ni mu bilo potem ne enega s tako jakim duhom.